SFÎNTA SCRIPTURĂ – FUNDAMENTUL CATEHIZĂRII POPORULUI ROMÂN

DR. IOSIF TAMAŞ
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi
iosifta@yahoo.com

Abstract: Since the oldest times, the Catholic Church translated the Bible in the language of the Christian people. This is why there was settled the entirely false, anti-catholic idea that Luther would have been the first translator of the Holy Writ in modern languages. There are also older translations, realized by theologians and philologists among the catholic Christians. For example, Jean Lefevre d'Etaples translates the Bible in French in 1523, German Bibles appear in 1477, 1483, 1490 to Wittenberg; in 1518 to Augsburg. Iacobo de Voragine translated the Bible in Italian in Dante's times, and in 1421 appears to Venice the translation of Nicolo Malermi, 9 times re-edited during the 15th century. Also, the New Testament has been translated during the 14th century by monk Guido, and in 1537 appeared the Italian translation of the Bible, made by Brucioli. Realized with an exceptional verse and comprehensible for the people, it shortly spread as a literary Italian work, but has not been accepted by the Church, because in many places there were sacrificed the theological – dogmatic meanings for the poetical – literal figures. Romanian translations of the Holy Writ also appeared in our country, have been accepted by the Christian people and were recognized by the Church Authority. In this biblical texts there were combined the wonderful dogmatic meaning with the literary one, resulting real masterpieces of the Romanian theological literature. We remember that the history of the Romanian literature begins with a catechism, the Lutheran Catechism, published to Sibiu in 1544, representing the first Romanian published book. During the 17th century, Catholic Catechisms continue to appear in our language. Settling the Holy Writ at the basis of people catechization, these catechisms became important documents for both the literary history and the evolution of the Romanian Catholic literature and of the Romanian Catholic theology in general.
Key-words: Catechism, hermeneutics, Bible translation.

1. Introducere

Deşi din cele mai vechi timpuri Biserica Catolică a tradus Biblia în limba popoarelor creştine, s-a împământenit cu totul falsa idee, anticatolică, că Luther ar fi fost primul traducător al Sfintei Scripturi în limbile moderne. Există traduceri mai vechi, realizate de teologi şi filologi, în rîndul creştinilor catolici. De exemplu, Jean Lefevre d' Etaples traduce Biblia în franceză în1523, la Wittenberg apar Biblii

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)

germane în 1477, 1483, 1490; la Augsburg în 1518. Iacobo de Voragine a tradus Biblia în italiană pe timpul lui Dante, iar în 1421 apare la Veneţia traducerea lui Nicolo Malermi, reeditată de nouă ori pe parcursul secolului al XV – lea. De asemenea, şi Noul Testament a fost tradus în secolul al XIV – lea de Călugărul Guido, iar în 1537 apare celebra traducere italiană a Bibliei lui Brucioli. Realizată cu o versificaţie de excepţie şi pe înţelesul poporului s-a răspîndit în scurt timp ca o operă literară italiană, dar nu a fost acceptată de Biserică, deoarece în multe locuri au fost sacrificate sensurile teologico-dogmatice pentru figurile poetico-literare. Traduceri ale Scripturii au apărut şi pe meleagurile noastre, au fost bine acceptate de poporul creştin şi recunoscute de către autoritatea bisericească. În aceste texte biblice s-a împletit minunat sensul dogmatic cu cel literar, rezultînd astfel adevărate capodopere ale literaturii teologice româneşti.

Istoria tipăriturilor româneşti începe cu un catehism, Catehismul Luteran, tipărit la Sibiu în 1544. În secolul al XVII–lea încep să apară şi Catehisme Catolice în limba noastră. Aşezînd la baza catehizării poporului Sfînta Scriptură, aceste catehisme au devenit documente importante atît pentru istoria literară, cît mai ales pentru evoluţia literaturii catolice româneşti şi a teologiei catolice româneşti în general.

2. Întîlnirea lingvisticii cu teologia

În istoria transmiterii textului biblic, autorii Sfintei Scripturi au fost *teo-logi*, adică „vorbitori de Dumnezeu", şi de aici, prin cuvînt, teologia lor s-a transformat în filologie. Astfel, a fost început un drum prin istorie pentru a depăşi statura filologică şi pentru a regăsi filonul teologic:

> „Aceasta este munca in deosebi a teologilor biblişti, cei ce caută, descoperă şi studiază manuscrise, cei ce le alcătuiesc în ediţii critice, cei ce traduc sau revizuiesc, cei ce compară şi comentează. E drumul pe care cititorul obişnuit al Bibliei, cu cartea-n mînă pe de-a gata, nu-l cunoaşte."[1]

Toate operele scrise oglindesc stadiul evoluţiei lingvistice al epocii în care au fost scrise, mediul cultural generator şi împrejurările politico-istorico-geografice ale poporului în mijlocul cărora au apărut. Sfînta Scriptură nu face excepţie de la această regulă. Se ştie că a fost scrisă în decursul a 1400 de ani, de către un popor a cărui istorie şi cultură s-a intersectat cu obiceiurile egiptene, babiloniene, persane, elenistice, într-o limbă (sau mai multe limbi) care astăzi este moartă. Contextul cercetărilor filologice moderne a definit o ştiinţă a normelor găsirii şi propunerii sensului corect al Sfintei Scripturi. Aceasta ştiinţă, numită *hermeneutică*, parcurge mai multe etape de cercetare şi, în funcţie de definirea scopului cercetării, se împarte în

[1] Bartolomeu Valeriu Anania, *Pentateuhul*, Editura Institutului Biblic al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1997, p. 11.

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)

trei secţiuni: **noematica** ce se desprinde din grecescul *noema*, de la care provine şi cuvîntul *noimă* în limba noastră, este ştiinţa sensurilor Sfintei Scripturi; **euristica** (*heuriskein* în greceşte) este ştiinţa cercetărilor în vederea găsirii sensului exact al cuvintelor; **proforistica,** tot din grecescul *profero* 'a scoate în faţă', este ştiinţa propunerii, expunerii sensurilor biblice. Împărţirea de mai sus pe etape a hermeneuticii este, evident, de ordin metodologic. Ea nu corespunde nicidecum cu fazele evoluţiei istorice ale ei.

Hermeneutica s-a născut şi s-a dezvoltat dintr-o necesitate istorică. În perioada Vechiului Testament, în timpul deportării în Babilon, evreii au renunţat la folosirea limbii strămoşeşti. Astfel ebraica a devenit „limba sfîntă", **laşon haqadoş,** limba Scripturii, şi, deoarece traducerea ei într-o altă limbă era ceva inimaginabil pe vremea aceea, tălmăcirea şi explicarea ei în limba vorbită a devenit necesară. Fenomenul este menţionat pentru prima dată în Cartea lui Neemia 8, 2-3 cu precizarea că „ei citeau desluşit Cartea Legii lui Dumnezeu şi îi arătau înţelesul, pentru a-i face să înţeleagă ce citiseră"(*Ne* 8,8). Primul care a îndeplinit această misiune a fost cărturarul (*hassefer*) Ezdra. În Noul Testament acest termen de cărturar este redat adesea prin grecescul *grammateus* – cunoscător al Scrierilor. Astfel a luat naştere profesia cărturarilor. Nu avem trasată o hermeneutică propriu-zisă la evrei pînă în vremea lui Isus,

> „(…) rabinul Hillel a întocmit pentru prima dată şapte reguli de interpretare, **middoth,** ale Bibliei**,** al căror număr rabinul Ismael ben Elisha (începutul sec. II) l-a mărit la 13, iar rabinul Eliezer ben Iose Hagghelili (mijlocul sec. II) la 32"[2].

Primul care a scris o lucrare de hermeneutică propriu-zisă, după cum se ştie, a fost Sfîntul Augustin. În lucrarea *De doctrina christiana,* constituită ca o replică la lucrarea *Septem Regulae ad inquirendum et inveniendum sensum S. Scripturae* scrisă în 390 de către Tychon, considerat un eretic, Augustin foloseşte pentru prima dată sensurile de *euristică* şi *proforistică* alături de *noematică.* Isidor Pelusiotul (cca. 499) expune nişte principii de interpretare ale şcolii antiohiene în lucrarea *Peri hermeneias thes theias Grafes* , întîlnită mai mult în traducerea latină Heidelberg 1605, din Veneţia, anul 1745. Eucheriu din Lugdun (cca. 450, Lyonul de astăzi) a redactat două lucrări de hermeneutică: *Formularum spiritualis intelligentiae ad Uranium* şi *Instructionum ad Salonium filium libri duo.*

Principiile hermeneutice care au dominat teologia catolică a Evului Mediu au fost cele expuse de către sfîntul Toma de Aquino în *Summa Teologica,* Partea I, întrebarea 1, n. 9 şi 10. La Conciliul ecumenic din Vienne (1311-1312) s-a decretat obligativitatea studierii limbilor ebraică, caldeeană şi arabă în vederea aprofundării textelor biblice.

[2] Ioan Vasile Botiza, *Introducere în studiul Sfintei Scripturi*, Galaxia Gutenberg, 2005, p. 99.

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)

3. Momente moderne ale întîlnirii lingvisticii cu teologia[3]

Problema „metodei" hermeneuticii religioase, capabile să apere valabilitatea rezultatelor, reprezintă o temă centrală în gîndirea Bisericii, care trece de la teologie la filosofie şi la pedagogie printr-o formare riguroasă a celor ce se pregătesc în această specialitate. În centrul acestor preocupări constante pentru problemele privind corecta metodologie lingvistică stă o muncă orientată în mod esenţial către fundamentarea cercetării teologice, clarificîndu-se astfel procedurile şi instrumentele de lucru conceptuale şi culturale, demonstrîndu-se legitimitatea, pe de o parte, a metodei dogmatice şi, de cealaltă parte, a utilităţii acesteia, dovedită prin rezultatele obţinute în hermeneutica religioasă.

Hermeneutica teologică trebuie să absolutizeze metoda şi să facă din această problematică metodologică un *unicum* al problemei teologice, ceea ce ne arată în mod clar legăturile pe care teologia hermeneutică le are în primul rînd cu gnoseologia filosofică şi critică. Din punct de vedere epistemologic, se va considera întotdeauna „metoda" ca un mijloc pentru atingerea acelui scop care este chiar *înţelegerea credinţei*. Dincolo de exigenţa metodică apare şi necesitatea utilizării exacte a instrumentelor lingvistice, pe cît posibil, neechivoce.

Dar în spatele puternicei exigenţe metodologice se observă, înainte de toate, o temă teologico-filosofico-lingvistică fundamentală: aceea de a garanta, în măsura în care este posibil, *obiectivitatea veridică* a *interpretării religioase*, care, în gîndirea sfîntului părinte Papa Benedict al XVI-lea, pare a fi pusă în pericol de o hermeneutică negativă, anume *sincretismul religios*. De fapt, intenţia care stă în spatele căutărilor metodologice ale lui Benedict al XVI-lea în ***Caritas in veritate*** este de a recupera *obiectivitatea interpretării* hermeneutico-teologice. Obiectivitatea aceasta în mod evident nu are nimic a face cu obiectivitatea proprie ştiinţelor empirice, în care raportul cognitiv există între subiectivitatea umană şi un obiect al naturii. Ea constă tocmai în *apărarea autonomiei* proprie manifestărilor spiritului, în care raportul cognitiv se stabileşte între două subiectivităţi, eu şi El. Este vorba astfel de obiectivitatea tipică a „formelor reprezentative", care implică o distanţă temporală şi istorică între acele forme lingvistico-teologice şi destinatarul sau interpretul acestora. În baza acestor principii, metodologia hermeneutico-religioasă se articulează în jurul a trei momente precise şi individualizabile, fie teoretice, fie practice.

Înainte de toate, *momentul filologic*, care acţionează atunci cînd este necesară reconstituirea sensului unui discurs transmis prin intermediul textelor sfinte.

În al doilea rînd, *momentul critic*, care intervine atunci cînd criteriile filosofico-lingvistice se dovedesc insuficiente pentru a clarifica problemele ridicate de conţinutul conceptual al textului, acolo unde acesta conţine contradicţii, salturi

[3] E. Betti, *L'ermeneutica*, Citta Nuova, Roma, 1987.

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)

tematice, interpolări posterioare, argumentaţii şi stiluri expresive în mod evident tipice hagiografului.

În fine, *momentul teologic*, care se exercită prin a înţelege sensul lumii obiectiv spirituale şi care constituie în mod precis obiectul propriu şi scopul întregului proces hermeneutico-religios.

În baza momentelor metodologice sus menţionate, întîlnim în hermeneutica filosofului Emilio Betti *patru canoane hermeneutice fundamentale* sau criteriile pe care trebuie să le parcurgă fiecare moment al procesului hermeneutico-religios:

1) *Canonul autonomiei discursului hermeneutico-religios*. Betti manifestă o preocupare constantă şi un interes repetat în scopul respectării şi garantării „obiectului" interpretării, în speţă textul sacru, întrucît acesta este un produs al spiritualităţii umane. Este necesar să precizăm în acest punct că filosoful hermeneut utilizează termenul „spiritualitate" în sensul de Spirit (*Geist*), perceput în notă hegeliană ca mediator suprem şi unic al tuturor formelor teologico-istorico-filosofice, dar în accepţiunea precisă de realizări concrete datorate faptului că omul este o fiinţă care posedă spirit, dar nu e *Spiritul*, nici nu este o determinare a *Spiritului*. „Spiritualitatea" reprezintă pentru Betti expresia concretă în istorie a tuturor activităţilor „spirituale" ale omului – artistice, literare, poetice, filosofice, juridice, religioase – care manifestă clar fiinţa acestuia dotată cu „spirit" şi care stau la fundamentul modului special şi unic al acestuia de a transcende legile instinctelor pure naturale. Conform unei lumi pe care omul o creează după chipul şi asemănarea sa, el este întrepătruns de idealuri şi valori, acestea fiind literare, poetice, estetice, filosofice, juridice sau religioase. Spiritualitatea este prin urmare sinonim, pentru Betti, cu „istoricitatea", din moment ce numai omul are o istorie, sau numai omul construieşte o lume în care îşi exprimă propria spiritualitate, o lume de opere concret spirituale, cum ar fi arta, gîndirea, cultura pînă la cele mai înalte meditaţii religioase.

Tocmai acum surprindem această lume obiectivă plină de forme reprezentative, obiectivă deoarece este istorică şi reprezintă expresia concretă a spiritualităţii vii a omului. Această spiritualitate constituie, în varietatea sa şi în aproape toată manifestarea sa infinită, obiectul interpretării hermeneutico-teologice. Un obiect prin urmare deloc asimilabil obiectelor naturii, care pot avea o evoluţie dar care nu posedă o „istorie". Obiectul interpretării hermeneutico-teologice este un *obiect istoric*, este un produs al spiritualităţii vii a omului şi din acest motiv, deşi apropiat în raportul hermeneutic de către interpret, inserat, la rîndul său, în categorii cognitive referitoare la propria situaţie istorică diferită, trebuie în mod riguros păstrat în *diversitatea* sa, *în obiectivitatea sa autonomă*. Canonul *autonomiei obiectului* discursului hermeneutico-religios se referă prin urmare nu numai la produsul obiectivat în sensul istoric al spiritualităţii omului – formele reprezentative – ci mai ales în relaţia pe care interpretul trebuie să o menţină cu acest obiect, relaţie care trebuie formulată cu respectarea riguroasă a diversităţii acestuia.

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)

Astfel realizăm în mod lucid că punctul crucial al acestui raport lingvist - cititor, constă în faptul că lingvistul trebuie într-un anumit sens să pătrundă în interiorul produsului unei alte subiectivităţi (cititorul), plecînd de la propria subiectivitate. Omul poate cunoaşte operele omului, *verum ipsum factum*, toate deformările care ar fi provocate de propria subiectivitate needucată, din motive de prejudecăţi, viziuni preconcepute, luări de poziţii ideologice şi arbitrare care ar vicia iremediabil corectitudinea interpretării propriei credinţe, *pericolul sincretismului religios*. Hermeneutul romano-catolic trebuie să încerce cît mai mult posibil să respecte cititorul în *diversitatea* acestuia, aşa cum acesta ne este *dat* nouă şi nu *ales* de noi, iar noi, umili, să-l *cercetăm,* să-l *descoperim,* să-l *înţelegem*.

2) *Canonul totalităţii sau al coerenţei.* Conform acestui principiu cunoscut şi formulat pentru prima dată de către Schleiermacher[4], în interpretarea filosofico-teologică, o parte individuală poate fi înţeleasă numai în lumina întregului text şi, reciproc, textul, în întregul acestuia, poate fi surprins numai prin aprofundarea semnificaţiei părţilor individuale ale acestuia. Plecînd de la acest principiu afirmăm că prin acest canon se pun bazele coerenţei intime care leagă părţile de tot, şi modul în care părţile individuale pot primi chiar de la întreg acel „surplus" de semnificaţie care le iluminează. Suntem capabili să formulăm problema „totalităţii" în manieră, nici rigidă, nici arbitrară, dar cu mare echilibru, disecînd în mod sensibil toate pericolele care s-ar putea ascunde într-o utilizare improprie a acestui canon în hermeneutica religioasă romano-catolică. Jocul părţilor şi al întregului, al lingvistului cu cititorii să nu poată deveni niciodată un pretext pentru o neînţelegere ulterioară a textului sacru.

3) *Canonul actualităţii înţelegerii.* Odată cu formularea canonului actualităţii interpretării şi al înţelegerii, Betti ne arată că este perfect conştient că interpretul unei opere, al unui produs istoric al trecutului, hermeneutul religios (şi vă provoc să avem curajul să-l numim *hermeneutul de credinţă*) începe înţelegerea acestui eveniment trecut plecînd de la *experienţa proprie a prezentului* – experienţă în vasta acceptare pe care acest termen o primeşte în gîndirea contemporană. Hermeneutul de credinţă este prin urmare, într-un anumit sens, condiţionat, în înţelegerea trecutului, de *actualitatea istorică prezentă*. Înţelegerea trecutului său este într-un fel pre-determinată de situaţia sa istorică prezentă, de care acesta nu se poate elibera întru totul.

Putem afirma că aici acceptăm principiul pre-înţelegerii hermeneutice a teologiei lingvistice, conform căreia traducătorul nu este niciodată un receptor pasiv de conţinuturi care îi provin din afară sau din acelaşi trecut al textului, dar este el însuşi implicat în mod esenţial şi personal în procesul interpretativ al fragmentului, în care, în mod inevitabil, converg experienţa proprie a prezentului, psihologia acestuia, cultura, *actualitatea* sa istorică şi credinţa sa. Este toată *experienţa lumii* implicată în procesul hermeneutico-teologic, care prin urmare este un proces activ şi nu pasiv, ce reprezintă toată cunoaşterea şi toată întîlnirea. Aici precizăm că acest

[4] Scheffczyk L., *Fundamentele Dogmei*, Sapientia, Iaşi, 2010, p. 50.

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)

canon nu poate fi înţeles în sine şi nici utilizat independent de principiile care disciplinează primul canon hermeneutico-teologic „al autonomiei sau imanenţei obiectului interpretat".

4) *Canonul corespondenţei sau al consonanţei hermeneutico-religioase.* Este vorba de două exigenţe care sunt antice şi metodologice. Prima ne arată că, pentru a înţelege un mare spirit care ne vorbeşte în trecut, trebuie într-un fel să fim egali cu acesta, ridicaţi într-o anumită măsură la acelaşi nivel de spiritualitate, chiar cu preţul contrazicerii tendinţelor şi atitudinilor specifice actualităţii noastre prezente. Cine cunoaşte *Binele* este de asemenea bun spunea Platon şi Betti preia această temă, în mod autentic metafizică, făcînd din aceasta un canon teologico-lingvistic cu valenţa atît metodologică cît şi etică.

Cea de-a doua cerinţă ne arată că trebuie să devenim „*înnăscuţi*" cu cel care ne vorbeşte sau că trebuie să ne forţăm în mod intenţionat în procesul înţelegerii credinţei să ieşim din propria solitudine pentru a ne întîlni cu celălalt, exprimînd în mod pozitiv şi constructiv o astfel de atitudine de credinţă. Nu este suficient numai interesul actual de a înţelege: este necesară acea deschidere mentală care să permită lingvistului să se localizeze în perspectiva corectă, favorabilă pentru a descoperi şi pentru a înţelege. Nu este supraevaluată importanţa formulării acestui al patrulea canon care arată în mod clar cum, în intenţionalitatea profundă a întregii cercetări, dezvoltarea corectă a procesului hermeneutic conduce la o cunoaştere ce se uneşte cu etica.

De la aceste premise urmează investigaţia de ordin istoric asupra relaţiei dintre filologie şi religie ce conduce la concluzia că cele patru canoane sunt interdependente, se stimulează reciproc, iar în plan concret ele s-au manifestat simultan şi tind să se coreleze şi în contemporaneitate, fapt pentru care practica educativă poate şi trebuie să valorifice standardul *catolicităţii* implicit sau explicit, al credinţei religioase, după cum şi credinţa religioasă se poate consolida printr-o bună şi chibzuită informare şi formare. Corelativitatea şi complementaritatea funcţională dintre religie şi educaţie au fost intuite de mult timp şi au atins un punct de maximă intensitate odată cu instituirea şi răspîndirea creştinismului. Isus Cristos întruchipează la modul superlativ această îngemănare dintre sophia şi paideia, dintre logos şi praxis, dintre idee şi faptă, viaţa sa pămîntească fiind un model de unitate şi continuitate dintre vorbă şi faptă, dintre gîndire şi acţiune. Argumentarea aceasta ce pleacă de la istoricitatea omului face referire directă la „*desăvîrşirea istoriei prin unicitatea evenimentului lui Cristos"*. Este vorba pur şi simplu de ţelul spre care Dumnezeu ne-a orientat în mod real. Întruparea şi a doua venire a lui Cristos sunt unice şi irepetabile. În faţa sincretismului religios ce contaminează viaţa creştinului nu este nevoie doar de respingerea unor erori, ci este nevoie de prezenţa noastă vie pătrunsă de ideile adevărate ce izvorăsc din credinţă.

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)

4. O altfel de traducere a scripturii româneşti

Se împlinesc 215 ani, de cînd a ieşit de sub tipar la 1795 traducerea românească a Sfintei Scripturi, tipărită la Blaj, *cu blagoslovenia Măriei Sale Preluminatului şi Presfinţitului Domnului Domn Ioan Bobb vlădicului Făgăraşului*. Iată cîteva gînduri adresate, *către cetitoriu*, de preacucernicul ieromonah Samuil Clain, din Mănăstirea Sfintei Troiţă de la Blaj, la începutul acestei Biblii:

> „Scriptura Sfîntă, (…) de pre limba elinească, din izvodul celor şeaptezeci de dascali, româneaşte tălmăcită, la anul 1688 în Bucureşti s-au fost tipărit, dar cu foarte întunecată şi încurcată aşezare şi întocmire a graiului românesc şi mult osibit de vorba cea de acum obicinuită, şi mai ales de graiul şi de stilul cel din cărţile besericeşti, care în toate besearicile româneşti să cetesc, şi pentru aceaea pretutindinea tuturor şi de toţi easte cunoscut şi înţeles, cît acea tălmăcire aceii Biblii mai pre multe locuri neplăcută urechilor auzitorilor easte şi foarte cu anevoie de înţeles, ba pre altele locuri tocma fără de înţeles easte, care lucru cu mare pagubă sufletească era neamului şi besearicii românilor (…). Iară, o, iubite cucearnice cetitoriu, am voit a-ţi aduce aminte că doară şi acum întru unele locuri ţi să va părea întunecat graiul, ci pentru aceaea să nu te sminteşti, nici să te pripeşti a vinovăţi şi a defăima lucrul, că întunecarea aceasta şi dintru aceasta vine, că noi nici pentru mai luminat înţeles am vrut de la noi nici măcar un cuvînt cît de mic să băgăm în S. Scriptură, ci ne-au fost voia ca întru toate să rămîie întru curăţeniia sa şi întru tot adevărul său, după cum easte în cea elinească (…). Ci tu, cucearnice cetitoriule, toate le ia în parte bună şi te foloseaşte cu această a noastră osteneală spre mai mare laudă a lui Dumnezeu şi a Sfintei Besearici creaştere şi a sufletului tău mîntuire, că acesta easte scopul ostenealii meale, carele sunt al tău către Dumnezeu rugătoriu, smeritul întră ieromonaşi."[5]

Nu trebuie să pierdem din vedere faptul că vorbim în acelaşi timp despre o operă teologico-literară de mare excepţie, care însumează toate calităţile unei Biblii destinate pentru *biserica a tot neamul românesc*, ce a rămas pînă azi fundamentul tuturor ediţiilor româneşti ale Sfintei Scripturi[6]. A fost retipărită la Sankt Petersburg cu binecuvîntarea sfîntului Sinod rusesc, în 1819, cu mici variante din textul Bibliei slave (ediţia 1751). Între anii 1854 – 1856 a fost retipărită prin grija episcopului Filoteiu la Buzău, fapt care dovedeşte şi mărturiseşte cît de mare a fost aprecierea trudei smeritului ieromonah Samuil Clain, nu numai în biserica Greco-Catolică din Ardeal, ci şi în cercurile bisericii Ortodoxe din Muntenia şi Moldova. Biblia lui Şaguna, tipărită la Sibiu aproape în aceeaşi vreme, 1856 – 1858, nu face

[5] *Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Legii Vechi şi a celei Nouă*. Tipărită în zilele Majestăţii Sale Carol I, regele României, în al 49 an de slăvită domnie. Ediţia Sfintului Sinod. Bucureşti, Tipografia cărţilor besericeşti, 1914.

[6] Victor Macaveiu, *Spre o nouă ediţie a Scripturii româneşti*, în Cultura Creştină, nr. 1-2, Tipografia Seminarului teologic greco-catolic, Blaj, 1921, p. 2.

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)

altceva decît să copieze Biblia lui Clain, „cu puţine şi neînsemnate schimbări”[7], care s-au făcut parcă într-adins, ca să nu reproducă textul întocmai aşa precum a ieşit în ediţia de la Blaj. Aceste schimbări s-au dovedit a fi, de cele mai multe ori, rele, adică în detrimentul înţelesului şi al fidelităţii textului[8].

Mergînd mai departe, în istoria traducerilor Sfintei Scripturi în limba română, ajungem la ediţia oficială românească a Bibliei, tipărită la Bucureşti în 1914, *în ediţia sfîntului Sinod*. Este textul Bibliei lui Clain, dar cu modificările editorilor de la Petersburg, de la Buzău şi de la Sibiu. Este unanim recunoscut faptul că această ediţie, publicată de sfîntul Sinod, a fost o operă bine venită şi recunoscută drept prima ediţie oficială românească cu „litere străbune, tipărită foarte frumos, pe hîrtie bună, şi pusă în vînzare, la timpul său (1914), cu preţuri foarte modeste (ediţia pe hîrtie bună abia costă 4 lei)”[9]. Lipseşte acestei ediţii o prefaţă care să lămurească cititorul asupra textului românesc, care a servit drept temelie respectivei ediţii. Nu poate fi trecută cu vederea o altă operă literară, cea a d-lui Dumitru Cornilescu, care ne-a lăsat în 1920, la Bucureşti, la editura Societăţii Evanghelice Române, Noul Testament într-o traducere latină profund umanistă. Lipseşte acestei traduceri coloritul arhaic al cuvîntului lui Dumnezeu, lipseşte ceea ce numim la statuile de bronz *patina* vremii, care dă preţ şi valoare operei. Că această traducere a stîrnit un interes deosebit, o dovedeşte faptul că patru ani mai tîrziu apare traducerea integrală a Bibliei sub semnătura lui D. Cornilescu.

În afară de ediţiile tipărite ale Sfintei Scripturi, dorim să amintim truda unor eruditi, dar care nu au apucat să-şi vadă osteneala încununată de rezultat. Se păstrează la Blaj manuscrisul lui P. P. Aron, al lui Teodor Pop, un manuscris pregătit de eruditul filolog şi orientalist Cipariu, precum şi manuscrisul aproape complet, adnotat cu comentarii din Sfinţii Părinţi, al canonicului Szmigelsky. Toate aceste mărturii, (şi cele ce nu au fost consemnate în acest studiu), reprezintă mărturii ale dezvoltării limbii române în scrierile biblice şi se arată negreşit vocaţia poporului nostru de iubitor al Sfintei Scripturi, ca o trăsătură definitorie a neamului nostru.

Nu lipsită de importanţă, pentru dieceza Romano-Catolică de Iaşi, este traducerea Noului Testament, (Editura Sapientia, Iaşi, 2002), realizată de către un colectiv de eruditi, după ediţia critică a Societăţilor Biblice Unite, *The Greek New Testament*, Biblia Druck GmbH, Stuttgart 1983. Notele informative şi aparatul critic, din subsolul paginii, au ţinut cont de comentariile cele mai autorizate, contemporane, în continuitate cu tradiţia bogată a interpretărilor patristice. Dorinţa celor care au lucrat la această traducere a fost aceea de a *transpune mesajul răscumpărării* din Noul Testament, centrat în persoana, viaţa şi activitatea lui Isus Cristos. Indicele notelor principale favorizează înţelegerea problemelor care

[7] Ioan Bălan, *Limba cărţilor bisericeşti*, Blaj, 1914, p. 194.
[8] *Ibidem*, pp. 198-210.
[9] Victor Macaveiu, *op. cit.*, p. 7.

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)

stîrnesc controverse. Hărţile şi tabelul cronologic ajută cititorul să încadreze evenimentele mîntuitoare în istoria omenirii şi în geografia locurilor. Temele biblice de interes pastoral oferă ajutor tuturor celor care pregătesc o catehezǎ, o omilie sau un argument ştiinţific pentru o temă biblică. Este prezentat şi un indice liturgic de lecturi care oferă celor interesaţi posibilitatea să se regăsească în liturgia Bisericii care împarte, ţinînd cont de pedagogia proprie, lectura comunitară a Sfintei Scripturi pe parcursul timpurilor liturgice. Vorbim despre o muncă ştiinţifică ce nu ar fi fost dusă la bun sfîrşit fără competenţă, tenacitate, discreţie, entuziasm şi dîrzenie, ca vestea cea bună a mîntuirii să ajungă la „urechea, mintea şi inima tuturor oamenilor de bunăvoinţă”[10].

5. Catehisme româneşti în istorie

Cuvîntul *catehism* este de origine greacă şi înseamnă acea formă a metodei conversaţiei care constă din întrebări adresate elevilor, la care aceştia trebuie să răspundă reproducînd cunoştinţele însuşite anterior. Verbul *catehein* se întîlneşte deseori în Noul Testament: *Fapte* XVIII, 25; *Luca*, I, 4; *Corinteni* XIV, 19; *Marcu*, XVI, 15-16. Seria catehismelor creştine începe cu *Didahiile* din epoca părinţilor apostolici. Panten, sfîntul Clement şi întreaga şcoală catehetică alexandrină, atît de renumită în analele teologiei creştine, propuneau învăţătura lui Cristos şi a Bisericii în formă catehetică, adică prin întrebări şi răspunsuri. Sunt celebre catehezele sfîntului Ciril din Alexandria. Sfîntul Grigore de Nissa compune *Marele cuvînt catehetic*; sfîntul Augustin scrie *De catehisandis rudibus*; Beda Venerabilul (672-735) propune preoţilor promovarea *Catehismului*, adică explicarea Simbolului Credinţei şi a rugăciunii Tatăl Nostru. La sfîrşitul secolului al VIII-lea apare primul Catehism în sensul modern al cuvîntului, intitulat: *Disputatio puerorum per interrogationes et responsiones*, atribuit fără nici un merit lui Alcuin. În epoca modernă numărul catehismelor creşte semnificativ în toate ţările. Cea mai celebră lucrare de acest gen este reprezentată de *Catehismul Tridentin*. S-a constituit o comisie formată din Cardinali care, după studii îndelungate, la 11 Septembrie 1563 propune un Catehism, util educatorilor şi tineretului şcolar. Materialul rezultat a fost trimis Papei, cu rugămintea de a se edita. Papa a instituit o comisie prezidată de sfîntul Carol Boromeu şi marea operă a fost terminată un an mai tîrziu. După aceea, sub Papa Grigore al XIII-lea, apare o ediţie nouă, recomandată printr-o scrisoare enciclică în 8 Septembrie 1899. A fost tradus şi în româneşte de iluştri clerici greco-catolici de la Academia din Gherla, organizaţi în societatea literară „Alexi-Şincaiană”.

În lumea catolică s-au tipărit multe alte Catehisme, în toate limbile. Din seria acestor lucrări din Apus se traduce mai întîi opera sfîntului Petru Canisiu, apostol al Germaniei în perioada luptelor împotriva protestantismului. A trăit între 1521-1597

[10] Alois Bulai, *Cuvînt înainte*, în *Noul Testament*, Sapientia, Iaşi, 2002.

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)

şi a fost proclamat doctor al Bisericii Romano-Catolice şi trecut în rîndul sfinţilor, de către Papa Pius al XI-lea, în 24 Mai 1925[11]. Un alt sfînt, Ioan Capistran, a convertit la catolicism mai mulţi români din Banat. Dintre aceştia sunt pomeniţi Gheorghe Buitul, născut pe la sfîrşitul secolului al XVI-lea. A suferit mult din cauza persecuţiei protestante. In 1619 Episcopul romano-catolic Ştefan Csiky îl recomandă Cardinalului Borghese la Roma, pentru a fi primit la *Collegium Germanicum et Hungaricum*. Scrisoarea este datată *15 Septembris a. D. 1619*, el devenind primul român student în teologie la Roma. Buitul a tradus în româneşte Catehismul lui Canisius[12].

În secolul al XVII-lea s-au mai scris trei Catehisme catolice de către misionarii din Moldova. Dintre acestea trei, s-a tipărit unul, iar despre celelalte există numai informaţii documentare. Misionarul Gasparo da Noto scrie în 1646 că a predicat mult timp în Moldova şi a alcătuit un *Catehism* în limba română[13]. Un alt misionar, Vito Piluzio, franciscan conventual ce ajunge în 1653 prefect al misiunii din Moldova, compune un Catehism pe care l-a tipărit la Roma în 1677. În analele literare este menţionat drept Catehismul tipărit cu litere latine. Episcopul Ioan Botezătorul Zamojski al Bacăului, polon de origine, a învăţat româneşte, astfel că în 1636 cînd vine în Moldova, predică în limba poporului. Turcii nu puteau accepta ideea că la Bacău păstoreşte un nobil polonez şi astfel hotărăsc să-l îndepărteze. Acesta se retrage înainte de a fi prins. Deşi a activat puţini ani, este pomenit în analele literare prin două lucrări scrise în româneşte. A alcătuit pentru preoţii şi mai ales pentru misionarii din Moldova o *gramatică moldovenească*, tipărită în Polonia, şi a compus un *Catehism al credinţei catolice*, tot în româneşte.

În secolul al XVIII-lea numărul Catehismelor catolice este mult mai mare. Apar atît în Transilvania în biserica română unită cu Roma, cît şi în Moldova, scrise de misionari italieni. Cele mai multe nu s-au tipărit. Dintre cele tipărite merită amintit cel din 1702 apărut la Alba-Iulia, autorul, pe nume Paul Baranyi (1657-1719), jucînd un rol semnificativ la desăvîrşirea Sfintei Uniri de la 1700. Lucrarea are următoarele părţi: 1. Despre credinţa creştinească; 2. Crezul; 3. Despre nădejde; 4. Despre rugăciune (Tatăl Nostru, mulţumirea îngerului către Maria); 5. Păcate; 6. Dragoste; 7. Cele zece porunci; 8. Pentru botez; 9. Rînduiala bisericii; 10. Căsătoria; 11. Despre păcatele de moarte; 12. Despre poruncile bisericii; 13. Făpturile cele sfinţite; 14. Întîia, a doua şi a treia împotrivire. Se găseşte un exemplar la Blaj, în Biblioteca Centrală şi unul la Biblioteca Universităţii din Cluj[14]. În seria catehismelor catolice din secolul al XVIII-lea ocupă un loc aparte *catehismele de la Blaj*. În Mica Romă a Transilvaniei încep să se tipărească catehisme de la 1754.

[11] Gheorghe Fireza, *Sfinţi şi fericiţi din Societatea lui Isus*, Bucureşti, 1941.
[12] Iosif E. Naghiu, *Catehisme Catolice Româneşti în sec. XVII-XVIII*, în *Cultura Creştină*, nr. 10-12, Blaj, 1943, pp. 591-601.
[13] *Ibidem*.
[14] Ioan Muşlea, *Pînea pruncilor*, (Bălgrad 1702), Bucureşti, 1941, pp. 619-629.

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)

Apare „Învăţătura creştinească prin întrebări şi răspunsuri” [15], aşa cum citim în scrisoarea trimisă de Episcopul Petru Pavel Aron, la 30 Decembrie 1754, Episcopului Romano-Catolic de Oradea, în care pomeneşte despre mai multe tipărituri de acest fel, de la Blaj[16]. În *Bibliografia Românească Veche* este menţionată ediţia din 1756 intitulată : *Învăţătura creştinească prin întrebări şi răspunsuri pentru procopseala şcoalelor,* care, după cum se vede din titlu, era de şcoală, care altădată era intitulată *bucoavnă*. În 1757 se tipăreşte la Blaj un catehism în limba latină: *Doctrina Christiana ex Probatis authoribus collecta ad usum hujus Scholasticae Juventutis*, care cuprindea o bogată tematică religioasă, fundamentată pe învăţătura Sfintei Scripturi. Gheorghe Şincai publică în 1793 „Catehismul Cel Mare cu întrebări şi răspunsuri”, alcătuit şi întocmit pentru folosul şi *procopseala* tuturor *şcoalelor normaleşti a neamului românesc.* Acest catehism a fost foarte răspîndit în Transilvania ca manual didactic.

Amintim şi catehismele catolice româneşti scrise de misionarii care au propovăduit credinţa creştină în satele catolice din Moldova în secolul al XVIII-lea. În 1719 misionarul Silvestro d’ Amelio compune un catehism, care de fapt reprezenta o traducere după catehismul publicat de către Vito Pulizio la Roma în 1677. La 23 Mai 1775 misionarul Francantonio Minotto îi scria lui Ştefan Borgia, secretarul de la *Propaganda Fidei*, că a compus o gramatică şi doi ani mai tîrziu pomenea că lucrează la un dicţionar şi la un catehism în limba română (mai precis în *limba moldovenească*, după cum se spune în scrisoare)[17]. Un alt misionar, Lorenzo Placido Porcelli, ce a lucrat la Adjudeni în secolul al XVIII-lea, la întoarcerea în Italia în 1792, cere la 4 Iulie 1805 să fie numit lector de limbă română la *Colegiu Sfîntul Anton* din Roma, motivîndu-şi dorinţa în baza cunoştinţelor temeinice de limbă română. În biblioteca şcolii mai sus amintite se găseau mai multe cărţi compuse de către el, printre care era şi un catehism. Bineînţeles toate erau în limba română[18]. Dorim să pomenim, cu mîndrie, despre grija pe care Episcopii diecezei de Iaşi au manifestat-o faţă de poporul nostru, şi cum s-au îngrijit să asigure învăţămîntului religios românesc catolic o solidă catehză, cu grafie românească:

> „Pentru aceea, considerînd că cei doi mari vrăjmaşi ai adevărului sunt *rătăcirea* şi *neştiinţa*, am poruncit să se compună sub direcţiunea mea un nou Catechism, în care învăţămîntul elementar şi popular al religiunii să fie dezvoltat după trebuinţa prea tristelor noastre timpuri, pentru ca credincioşii să fie mai bine învăţaţi (…), să poată da seama despre credinţa şi nădejdea lor. (…) Apoi, pentru ca să nu mai rămîie nimica de

[15] Augustin Bunea, *Istoria Românilor Transilvăneni de la 1751 pînă la 1764,* Blaj, Tipografia Seminarului, 1902, p. 358.
[16] *Ibidem,* p. 357.
[17] Dumitru Găzdaru, în „Studii italiene“, 1934, an I, p. 80.
[18] *Ibidem,* p. 85.

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)

dorit, am poruncit să se facă din noul Catechism altul prescurtat, hotărît mai cu seamă pentru copii, şi potrivit cu priceperea lor."[19]

6. Catehismul Bisericii Catolice astăzi

Elaborarea *Catehismului Bisericii Catolice*, cerut de Adunarea Extraordinară a Sinodului Episcopilor, cu ocazia celei de-a douăzecea aniversări a încheierii Conciliului Ecumenic Vatican al II-lea, şi promulgarea lui în anul 1992 de către veneratul Papa Ioan Paul al II-lea au însemnat pentru Biserica Catolică un mare dar din partea Duhului Sfînt. Utilitatea şi valoarea acestui dar sunt confirmate de primirea şi aprecierea pe care le-a întîlnit în rîndul episcopilor, cărora le era destinat, pentru învăţarea doctrinei catolice şi mai ales pentru elaborarea catehismelor locale. Dar mai sunt confirmate şi de primirea călduroasă din partea tuturor celor care alcătuiesc poporul lui Dumnezeu, care l-au putut studia şi aprecia în peste cincizeci de limbi în care a fost tradus pînă astăzi. *Catehismul* cuprinde toate elementele esenţiale şi fundamentale ale credinţei, elaborate şi prezentate pe înţelesul tuturor celor de credinţă, într-un cuvînt ne oferă întreaga panoramă a credinţei catolice, fundamentată pe învăţătura lui Isus Cristos din *Sfînta Scriptură*. Prin concizia, claritatea şi integritatea sa, se adresează tuturor locuitorilor acestui pămînt, care trăiesc într-o lume dispersivă şi cu mesaje multiple, care doresc să afle calea vieţii, adevărul încredinţat de Dumnezeu Bisericii Fiului său (*In* 14,6):

„Să fie ca o expunere completă şi integrală a învăţăturii catolice, care să permită tuturor să cunoască ceea ce însăşi Biserica mărturiseşte, celebrează, trăieşte şi se roagă în viaţa sa zilnică"[20].

Pentru o mai bună valorificare a *Catehismului*, Ioan Paul al II-lea organiza şi instituia, în anul 2003, o comisie specială, condusă de actualul papă Benedict al XVI-lea, pe atunci cardinalul Joseph Ratzinger, prefect al Congregaţiei pentru Doctrina Credinţei, cu scopul de a elabora un *Compendiu al Catehismului Bisericii Catolice*, care să cuprindă o formulare mult mai concisă a aceloraşi conţinuturi ale credinţei, am spune noi, un *catehism* de buzunar util şi la îndemîna tuturor. Din textul final redactat surprindem trei caracteristici principale ale *Compendiului*: dependenţa strînsă de *Catehismul Bisericii Catolice*; genul dialogat; folosirea imaginilor în cateheză[21]. Trebuie afirmat că această lucrare, *Compendiul*, nu este o operă de sine stătătoare şi nici nu înlocuieşte *Catehismul Bisericii Catolice*: mai degrabă se raportează continuu la el prin indicarea exactă a capitolelor (numerelor de referinţă), cît şi prin folosirea continuă a structurii, a dezvoltării şi a conţinuturilor sale. Apreciem

[19] Nicolae Iosif Camilli, *Epistolă Pastorală pusă în fruntea noului Catechism*, Iaşi, Tipografia Lucrătorilor Români Asociaţi, 1885, p. 3.
[20] Ioan Paul al II-lea, Scrisoarea apostolică *Laetamur magnopere*, 15 august 1997.
[21] *Catehismul Bisericii Catolice – Compendiu*, Editura *Presa Bună*, Iaşi, 2006, p. 9.

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)

interesul şi fervoarea acestei lucrări faţă de *Catehism*, care, în temeiul înţelepciunii sale expozitive şi în baza „uncţiunii sale spirituale", se defineşte şi rămîne în continuare textul de bază al catehezei ecleziale de astăzi, fundamentat pe Sfînta Scriptură[22].

Catehismul se împarte în patru părţi, întrunind astfel coordonatele legilor fundamentale ale vieţii în Isus Cristos. Prima parte, cu titlul „Profesiunea de credinţă", se concentrează asupra credinţei mărturisite de Biserica Catolică *lex credendi*, pornind de la *Simbolul apostolic*, fundamentat în Sfînta Scriptură, a cărui proclamare permanentă în adunările creştine menţine vie şi nealterată amintirea principalelor adevăruri de credinţă. A doua parte, intitulată „Celebrarea misterului creştin", ne oferă spre studiu şi meditaţie aceea *lex celebrandi*, care prin vestirea evangheliei îşi află răspunsul privilegiat în responsabilitatea vieţii sacramentale. Aici credincioşii trăiesc, experimentează şi mărturisesc, în fiecare clipă a vieţii, împlinirea totală, eficace, mîntuitore a misterului pascal, prin care Cristos a împlinit misterul răscumpărării noastre. A treia parte, numită „Viaţa în Cristos", dezvoltă discursul despre *lex vivendi*, tocmai despre îndatoririle pe care le au cei botezaţi în a-şi manifesta, prin comportamentul zilnic şi prin ierarhiile etice la care aderă, fidelitatea în faţa credinţei mărturisite ritualic. Toţi creştinii sunt chemaţi de către Domnul Isus să îndeplinească faptele potrivite cu demnitatea lor de fii ai Tatălui şi în iubirea Duhului Sfînt. A patra parte, ce poartă titlul „Rugăciunea creştină", se opreşte asupra vieţii de rugăciune, *lex orandi*, care după exemplul lui Isus, modelul perfecţiunii care se roagă, îl cheamă pe creştin la dialogul cu Dumnezeu în rugăciune, a cărei expresie tainică şi definitorie este rugăciunea *Tatăl nostru*, rugăciunea pe care ne-a învăţat-o însuşi Isus Cristos. Nu pierdem din vedere forma dialogată a *Catehismului*, care se raportează genul literar catehetic, compus din întrebări şi răspunsuri.În *Catehism* se propune un dialog ideal între învăţător şi discipol, printr-un şir insistent de întrebări, care-l angajează pe cititor şi-l invită să persevereze în descoperirea aspectelor niciodată învechite ale adevărurilor credinţei sale. Prin dialog se realizează şi o condensare a textului, astfel că nu se pierde din vedere esenţialul.

Revenind la *Compendiu*, dorim să subliniem o noutate estetică care prin prezenţa imaginilor ritmează împărţirea lucrării. Sunt imagini care provin din patrimoniul bogat al iconografiei creştine. Bazîndu-se pe tradiţia conciliară veche, Biserica ne învaţă că şi imaginea este predică evanghelică. Pictorii şi artiştii din toate timpurile au oferit, spre uimirea şi contemplaţia credincioşilor, faptele mai importante ale misterului mîntuirii, prezentîndu-le ochiului în strălucirea culorii şi în perfecţiunea imaginii. Acesta este indiciul prin care, mai mult ca oricînd, imaginea sacră poate să exprime esenţialul altfel decît slova, cu un altfel de dinamism, universal recunoscut[23]. Ne referim la un comentariu evanghelic şi catehetic modern, la

[22] *Idem*., p. 10.
[23] Graziella Piergiani-Gianfranco Pizzamiglio, *Cina cea de taină*, Editura Sapientia, Iaşi, 2005.

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)

pictura cu acelaşi nume realizată de maestrul Alfredo Pettinari pe absida Bisericii parohiale „Sfîntul Ioan Botezătorul" din Tavazzando-Lodi (Italia). Este şi un cadou oferit Institutului Teologic Romano-Catolic „Sf. Iosif" din Iaşi, ce are scopul de a trezi în fiecare dintre noi, cei care ne îndreptăm privirea spre tablou, credinţa şi sensibilitatea creştină exprimată biblic prin rugăciunea celor doi ucenici din Emaus: „Rămîi cu noi Doamne". Maestrul Pettinari ne oferă fermecătoare imagini cu limbajul lor evanghelic şi catehetic, prin care ne cheamă să-l descoperim necontenit pe Cristos prezent, nu numai în mijlocul apostolilor la Ierusalim, ci şi în mijlocul nostru, al tuturor celor de bună credinţă. Să învăţăm să fim deschişi, să ne lăsăm întîlniţi de Dumnezeu, să tăcem, să cugetăm.

7. Concluzie

Textul biblic are o istorie literară şi, din cele mai vechi timpuri, Biserica Catolică a tradus Biblia în limba popoarelor creştine. Traduceri ale Scripturii au apărut şi pe meleagurile noastre, au fost bine acceptate de poporul creştin şi recunoscute de către autoritatea bisericească. În aceste texte biblice s-a împletit minunat sensul dogmatic cu cel literar, rezultînd astfel adevărate capodopere ale literaturii teologice româneşti. Fidelitatea faţă de cuvîntul lui Dumnezeu ne obligă la o înţelegere profundă şi mereu actuală a voinţei Domnului, o ascultare ce trebuie *eliberată* de conformismul intelectual al cercetărilor filologico-teologice sau de obişnuinţa facilă cu vremurile actuale. Oamenii sunt făcuţi să cunoască adevărul, însă relativismul moral şi intelectual, din ultima vreme, ameninţă cu distrugerea fundamentele societăţii noastre.

> „Fără adevăr se cade intr-o viziune empiristă şi sceptică despre viaţă, incapabilă să se ridice deasupra practicii, pentru că nu este interesată să perceapă valorile (uneori nici semnificaţiile) cu care s-o evalueze şi s-o orienteze. Fidelitatea faţă de om cere fidelitatea faţă de adevăr care, singur, este garanţie a libertăţii şi a posibilităţii unei dezvoltări umane integrale. Pentru aceasta, Biserica îl caută, îl vesteşte în mod neobosit şi îl recunoaşte oriunde s-ar ascunde el."[24]

Cultura s-a schimbat în ultimele decenii şi este mai îndepărtată de rădăcinile ei creştine. Astăzi privim la o dimensiune multiculturală ce dă ocazia întîlnirii cu alte religii. Pentru noi creştinii această realitate oferă posibilitatea explorării altor tradiţii religioase, a căilor de a da mărturie despre dimensiunea transcendentă a persoanei umane şi despre chemarea universală la sfinţenie, conducînd la practicarea virtuţilor şi la trăirea mesajului Sfintei Scripturi. Noi credem în unicitatea mîntuirii cîştigate pentru noi de Cristos. În comuniune şi fidelitate faţă de voinţa Domnului, noi recunoaştem că Biserica este chemată să îi cuprindă pe toţi, dar niciodată *pe seama adevărului creştin*. Cateheza – pilon al Bisericii – este o dedicare tăcută şi fidelă, care

25. Benedict al XVI-lea, *Caritas in veritate*, n. 9.

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)

depinde în realizarea ei de toţi oamenii, care vor pune în practică tradiţia bisericii ca noutate de ucenic al lui Isus Cristos şi ca misionar al Împărăţiei Sale.

Bibliografie

Augustin Bunea, *Istoria Românilor Transilvăneni de la 1751 pînă la 1764,* Blaj, 1902.
Bartolomeu Valeriu Anania, *Pentateuhul*, Editura Institutului Biblic al B.O.R., Bucureşti, 1997.
Benedict al XVI-lea, *Caritas in veritate*, Editura *Presa Bună*, 2009.
Betti E., *L'ermeneutica*, Citta Nuova, Roma, 1987.
Biblia, Ediţia Sfintului Sinod, Bucureşti, 1914.
Catehismul Bisericii Catolice – Compendiu, Editura *Presa Bună*, Iaşi, 2006.
Gheorghe Fireza, *Sfinţi şi fericiţi din Societatea lui Isus*, Bucureşti, 1941.
Graziella Piergiani-Gianfranco Pizzamiglio, *Cina cea de taină*, traducere de pr. Alois Bulai şi pr. Iosif Răchiteanu, Editura Sapientia, Iaşi, 2005.
Ioan Bălan, *Limba cărţilor bisericeşti*, Blaj, 1914.
Ioan Muşlea, *Pînea pruncilor*, (Bălgrad 1702), Bucureşti, 1941.
Ioan Paul al II-lea, *Scrisoarea apostolică Laetamur magnopere*, 15 august 1997.
Ioan Vasile Botiza, *Introducere în studiul Sfintei Scripturi*, Galaxia Gutenberg, 2005.
Iosif E. Naghiu, *Catehisme Catolice Româneşti în sec. XVII-XVIII*, Blaj, 1943.
Iosif Tamaş, *Philosophia Perennis*, Editura Sapientia, Iaşi, 2010.
Nicolae Iosif Camilli, *Epistolă Pastorală pusă în fruntea noului Catechism*, Iaşi, 1885.
Noul Testament, Editura Sapientia, Iaşi, 2002.
Victor Macaveiu, *Spre o nouă ediţie a Scripturii româneşti*, Blaj, 1921.
L. Scheffczyk, *Fundamentele Dogmei*, traducere de Wilhelm Tauwinkl, Editura Sapientia, Iaşi, 2010.

BDD-A19589 © 2011 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:58:35 UTC)